

Klára Šed'ová, Zuzana Šalamounová

Název příspěvku

Jak na výukové komunikaci participují tzv. slabí žáci (How low achieving students participate in a classroom talk)

Klíčová slova v ČJ

Výuková komunikace, participace žáků, školní výsledky, slabí žáci

Klíčová slova v AJ

Classroom talk, students' participation, student achievement, low achieving students

Cíle v ČJ

Cílem příspěvku je na etnografických datech ze čtyř školních tříd představit, jak slabí žáci (tzn. žáci se špatnými známkami) participují na výukové komunikaci. V rámci příspěvku ukážeme situace, v nichž se slabí žáci zapojují do výukové komunikace a v nichž se naopak participaci vyhýbají. Poté budeme interpretovat motivy a důvody, které jsou s participací těchto žáků spojeny. V důsledku pak ukážeme, že slabí žáci nejsou z hlediska své participace homogenní skupina, ale lze mezi nimi naopak vysledovat dvě velmi odlišné skupiny – žáky výrazně vokální vs. žáci velmi tiché.

Teoretická východiska v ČJ

Existuje propracovaná teorie postulující, že řeč a myšlení jsou silně propojeny a výukovou komunikaci je tudíž možné chápat jako nástroj sloužící k akceleraci učení (viz např. Mercer & Littleton, 2007). Existují rovněž empirické studie prokazující korelaci mezi participací žáků na výukové komunikaci a jejich vzdělávacími výsledky (Webb et al., 2014). Jinými slovy, žáci, kteří více hovoří, se také lépe učí, resp. dosahují lepších výsledků. Tato teze současně implikuje, že žáci se slabším hodnocením setrvávají spíše v tichosti a na výuce aktivně participují spíše ojedinele, což se v důsledku do jejich hodnocení promítá (Snell & Lefstein, 2018). Naše data nicméně naznačují, že participace slabých žáků se výrazně různí. Zatímco někteří slabí žáci jsou tišší a promlouvají jen velmi sporadicky (jedná se o tzv. silent students), jiní ve výrazné míře aktivně participují a ochotně si berou slovo (tzv. vocal students).

Metodologie v ČJ

Klademe si otázku, čím je způsoben odlišná míra participace vokálních a tichých slabých žáků, a dále, jak se ne/participace těchto žáků na výukové komunikaci promítá do jejich výsledků a jejich hodnocení. Zpracováváme data ze čtyř školních tříd. V každé třídě jsme vybrali 4–6 fokálních slabých žáků (podle prospěchu). Ve všech

třídách jsme zaznamenávali na video sérii šesti vyučovacích hodin v předmětu Český jazyk a literatura. V každé třídě jsme pořizovali také rozhovory s učiteli a se žáky, které jsme rovněž analyzovali.

Závěry v ČJ

Slabí žáci jsou z hlediska participace heterogenní. Ve všech třídách se nacházeli slabí žáci, kteří byli tišší, do komunikace vstupovali zřídka, a to výhradně na výzvu učitele. I když se je učitelé snažili zapojit, žáci většinou odpovídali mlčením. Přesto jsme identifikovali situace obsahující prodlouženou produktivní interakci. Participace výrazně vokálních slabých žáků naopak často probíhá mimo běžné komunikační schéma a frekventovaně obsahuje chybu. Promluvy slabých vokálních žáků často obsahují argumentaci, což v kontextu jejich vzdělávacích výsledků považujeme za poměrně překvapivé.

Souhrn příspěvku v AJ

We investigated classroom talk of low-achieving students in four classrooms using videorecordings of lessons and interviews with students and their teachers. Our data shows that low-achieving students are a heterogenous group from the perspective of their participation. In each class, we were able to observe silent low-achieving students who participated only sporadically and only once they were called upon to do so by their teacher. Even when their teachers tried to engage them, they remained silent. Yet, we could also observe situations of long productive participations which involved vocal low-achieving students. Such participation often took place outside the common communication schemes (and it also frequently included mistakes). It is interesting to note that utterances voiced by such students often included reasoning and argumentation, which is surprising given the context of their academic achievement.

Bibliografie

- Mercer, N., & Littleton, K. (2007). *Dialogue and the development of children's thinking: A sociocultural approach*. London & New York: Routledge.
- Snell, J. & Lefstein, A. (2018). "Low Ability," Participation, and Identity in Dialogic Pedagogy. *American Educational Research Journal*, 55, 40–78.
- Webb, N. M., Franke, M. L., Ing, M., Wong, J., Fernandez, C. H., Shin, N., & Turrou, A. C. (2014). Engaging with others' mathematical ideas: Interrelationships among student participation, teachers instructional practices, and learning. *International Jour*